

Leerzame vogeltellingen in het rietland

Nieuwkoopse Plassen

In het vrijwel altijd boeiende (gestencilde) tijdschrift „Aythya” van de Vogelwerkgroep van de Ned. Jeugdbond voor Natuurstudie (Adm.: Thea op de Hoek, Julianalaan 6, Oegstgeest) komt in nr. 3 (1967) een fijn artikel voor over „Voorkomen en terreinkeus van enkele rietvogels in het moerasgebied van de Nieuwkoopse plassen”, door Jan den Held. Van 1962—1966 werden gegevens verzameld over de aantallen broedvogels en hun verspreiding in het terrein. Bekken werden zes soorten, waarvan de aantallen in het ongeveer 430 ha grote gebied waren: sprinkhaanrietzanger 1-3, snor 25, grote karekiet 12, kleine karekiet 300, rietzanger 600, bosrietzanger 2-3 en rietgors 650 (zingende ♂♂).

Uit het onderzoek bleek dat de verspreiding der soorten ten nauwste samenhangt met de aard van de begroeiing. Het meest voorkomende vegetatietype in de Nieuwkoopse plassen: veenmosrietland dat jaarlijks wordt gemaaid, is vrij arm aan vogels. Alleen rietgors en rietzanger komen er, en dan nog in vrij kleine aantallen voor. Aan de randen van de rietlanden, waar het riet vaak hoger en dichters is dan in het rietland zelf, komt ook de kleine karekiet voor, na rietgors en rietzanger de talrijkste soort. De snor zoekt dichte zeggebegroeiing of dichtbegroeide trilveentjes op. De grote karekiet is aangewezen op rietkragen met hoog en dicht riet aan open water. Deze twee vegetatietypen komen bij Nieuwkoop weinig voor, waardoor het aantal van deze soorten vrij gering is.

Zeer vogelrijk kan het „ruig rietland” zijn, met overjarige kruidachtige vegetatie (doordat er niet gemaaid wordt) en opslag van els, berk enz. Rietzanger en rietgors broeden hier in grote aantallen, terwijl in dichte bosjes soms een enkele kleine karekiet huist.

Het zuidelijke deel van de Nieuwkoopse plassen is relatief rijker aan vogels, dan het midden en het noordelijke deel (het niet-toegankelijke noordelijkste deel werd niet onderzocht), omdat de verhouding tussen de oppervlakte van het gemaaide

(vogelarme) rietland en van de overige vegetatietypen er gunstiger is.

Tenslotte worden de voor Nieuwkoop gevonden cijfers vergeleken met eerder verricht onderzoek elders en wel in het Hol bij Kortenhoef (Maas Geesteranus); voorts in de Botshol (Wiggelaar en Veenman), waar de rietzanger van 30 paar in 1945 toenam tot 64 paar in 1951, doch de grote karekiet in dezelfde periode afnam van 51 tot 20 paar en de kleine karekiet van 38 tot 21 paar; tenslotte in het Naardermeer (Fischer en Ladiges), waar in het jaar van onderzoek (1943) de grote karekiet veel talrijker, kleine karekiet en vooral rietzanger en rietgors veel geringer voorkwamen dan in Nieuwkoop (1962—1966). Terecht wijst Den Held er op, dat vooral bij rietzanger en kleine karekiet van jaar tot jaar flinke schommelingen kunnen optreden. Daardoor mag aan vergelijking van in ver uiteenliggende jaren niet teveel waarde worden gehecht.

Met veel nadruk op deze reserve, geven we hier dan een samenvatting van de vergelijking der vier genoemde gebieden. De sprinkhaanrietzanger komt in Nieuwkoop, het Hol en de Botshol in ongeveer gelijke (geringe) aantallen voor. Het Naardermeer vormt een uitzondering. Snor en sprinkhaanrietzanger broeden er in gelijke verhouding. Wat de snor betreft staan Nieuwkoop en het Naardermeer dus ongeveer op één lijn. In het Hol is de stand van de snor, door het uitstekende biotoop dat de daar veel groeiende galigaan biedt, relatief vijf maal zo hoog als in Nieuwkoop.

De grote karekiet komt het meest voor in de Botshol en op het Naardermeer, veel minder in Nieuwkoop en ontbreekt, evenals de kleine karekiet, in het Hol. De kleine karekiet bereikt zijn grootste aantallen in Nieuwkoop, in het Naardermeer broeden er veel minder. Vergelijking met Botshol is moeilijk door de sterke achteruitgang. Ook rietzanger en rietgors zijn het talrijkst in Nieuwkoop. Van de bosrietzanger werden in geen der gebieden meer dan twee of drie paren vastgesteld. Nogmaals: een erg fijn artikel, dat nog eens duidelijk aantoonde, dat ook bestudering van minder spectaculaire soorten,

bij voorkeur over een reeks van jaren, uiterst leerzame gegevens kan opleveren over de band tussen de vogels en hun „domein”, tot de bestudering waarvan Luuk Tinbergen ons zo'n voortreffelijke inleiding en aansporing heeft gegeven.

Wijzigingen op de Botshol

De afdeling Amsterdam 9 van de N.J.N. besteedt al jarenlang speciale aandacht aan het fraaie natuurreservaat (gedeeltelijk) Botshol, o.a. vermaard om zijn broedende krooneenden. Vrij geregeld wordt daarvan ook verslag uitgebracht. In het rapport over de vogelstand in 1965 en 1966 geschiedt dit weer heel uitvoerig, waarbij voor een aantal broedvogels o.a. ook gegevens over de maten der eieren worden opgegeven.

Aan het slot wordt een boeiende vergelijking gemaakt met de broedvogelgegevens die Wiggelaar en Veenman in de periode 1942—1952 in hetzelfde gebied hebben verzameld. Daaruit blijkt een geringe achteruitgang van het aantal futen, een verblijdende toeneming van de aantallen zomertalingen en krooneenden, achteruitgang van patrijs en waterral, een kleine toeneming van de grutto en vermindering van de tureluur, een sterke groei van het aantal kokmeeuwen, sterke vermindering van visdiefjes en zwarte sterns, toeneming van houtduif, koekoek, ransuil en winterkoning, sterke teruggang van grote en kleine karekiet, verdwijning van de bosrietzanger en van de spotvogel en toeneming van fitis en tjiftjaf (welke laatste er oorspronkelijk zelfs ontbrak). De toeneming van de krooneend wordt gezien als onderdeel van de uitbreiding van de soort in geheel W.-Europa. De sterke groei van de kokmeeuwenkolonie zou vooral het gevolg zijn van minder intensieve bestrijding, die wordt aanbevolen om andere soorten een kans te geven. De houtduif zou profiteren van het hoger en dichter worden van struikgewas, waarin overigens juist veel lage nesten worden gevonden. De ransuil kan hebben geprofiteerd van toeneming van het aantal nestgelegenheden, doch dit wordt niet de enige oorzaak geacht. Ook al, omdat er nog steeds, en met succes, op de grond wordt gebroed. Ook voor de winterkoning zijn de mogelijkheden tot nestelen toegenomen, terwijl de merel eveneens

zal hebben geprofiteerd van het ouder worden van de struiken en bomen. Dit geldt stellig ook voor de tjiftjaf.

Voor de achteruitgang van de waterral werd geen verklaring gevonden, al kan schommeling van het waterpeil daarmee te maken hebben. De zwarte sterns hebben nogal te lijden van verstoring. Daarom wordt gepleit voor aanleg van „snippebedjes” op ontoegankelijke plekken. (Zou hier ook niet eens geëxperimenteerd kunnen worden met drijvende rietmatjes?) De visdiefjes (die overal een moeilijke tijd doormaken) hebben door toenemende begroeiing van de eilandjes weinig mogelijkheden meer tot nestelen. Daarom wordt bepleit enkele eilanden jaarlijks te maaien. Of de kokmeeuwen daar dan geheel moeten worden geweerd, is m.i. de vraag. Herhaaldelijk blijkt dat visdiefen toch wel profiteren van nabuurschap van agressieve kokmeeuwen.

De teruggang van de grote karekiet begon al in de periode, waarin Veenman en Wiggelaar hun waarnemingen deden. Van de 51 territoria in 1945, die in 1951 al tot 20 waren gedaald, waren er in 1966 nog maar 5 over. Er wordt niet geprobeerd dit te verklaren, doch verwezen naar de veronderstelling van V. en W. dat de teruggang „voor een groot deel het gevolg is van vegetatieveranderingen door waterpeilverlagingen”. Dit lijkt een punt, dat nadere bestudering verdient, waarbij dan ook speciale aandacht dient te worden geschonken aan de kleine karekiet. Weliswaar schommelde het aantal paren daarvan in de periode 1942—1952 tussen de 5 en 38, maar de 10-13 (1965) en 6-8 (1966) blijven toch wel heel ver onder de top.

De verdwijning van de (altijd al schaarse) bosrietzanger wordt niet nader toegelicht. Die van de spotvogel zou een gevolg zijn van het ouder worden van de bosgedeelten. Het „nogal kaal elzenbos met lage ondergroei en dan vooral bij open plekken”, waar V. en W. hun 5-6 paren aantreffen, komt tegenwoordig in Botshol niet meer voor. Schuilt hierin misschien ook een suggestie voor de beheerders?

Botshol is, helaas, geen integraal natuurreservaat. Dit heeft tot gevolg dat, zodra het visseizoen open gaat, nogal wat verontrusting op treedt, terwijl ook recreatie

op de Botsholse Dwarsdijk, vooral nu opblaasbare boten zo populair zijn geworden dat zelfs de kruidenier ze levert, nogal wat rumoer veroorzaakt. (Het keurig gestencilde verslag (28 blz.) kan worden besteld bij Koen Ottjes, Middenweg 93, A'dam-Oost; tegelijkertijd moet dan f 2,40 worden gestort op Gem. Giro N.3416, t.n.v. N.J.N., afd. 9, Amsterdam).

Broedvogels van „Het Rietbos”

„Het Rietbos” is een 15 ha groot gebied in de Heerhugowaard (NH), waar C. N. Venneker en J. Veel in 1966 een inventarisatie hebben uitgevoerd, waarvan zij verslag doen in De Levende Natuur (nr. 70, mei 1966, blz. 114 e.v.). Het is een langgerekt terrein (1720 m), door een dijkje verdeeld in een betrekkelijk droog en een, 1 m lager gelegen nat gedeelte, resp. 6,7 ha en 8,3 ha. In totaal broedden hierin 111 en 106 paren vogels, waarvan wintertaling (1 paar), kievit (1 p.), watersnip (2 p.), grutto (3 p.), graspieper (1 p.), bosrietzanger (2 p.) en gele kwikstaart (1 p.) uitsluitend in het „droge” deel werden aangetroffen en roerdomp (2 p.) uitsluitend in het „natte”.

Door het aantal paren per ha voor elk der twee gebieden te berekenen, wordt een interessante vergelijking mogelijk van eventuele voorkeur voor „droog” of „nat” van de soorten, die in beide gedeelten broedden. Bij wilde eend zien we een duidelijke voorkeur voor droog (resp. 0.89 en 0.12 paren/ha), eveneens, maar minder opvallend, bij meerkoet (resp. 0.75 en 0.24), duidelijker weer bij snor (resp. 0.75 en 0.12) en ook wel bij rietzanger (resp. 3.58 en 0.96) en rietgors (2.38 en 1.08).

Voorkeur voor het natte deel van het terrein is opvallend bij waterral (resp. 0.14 en 0.84) en zeer sterk bij grote karekiet (resp. 0.14 en 1.67). Bij waterhoen (resp. 1.04 en 0.96) en kleine karekiet (resp. 5.07 en 6.38) is van duidelijke voorkeur geen sprake. Van de baardmees werd zowel in het natte als in het droge deel elk één paartje aangetroffen.

Een uiterst verdienstelijk onderzoek, vooral omdat hier onmiddellijk naast elkaar twee vrij sterk verschillende rietvelden beschikbaar zijn, wat ons enige

indruk kan geven van de terreinkeus van sommige soorten. Wij hopen, dat deze inventarisatie enige jaren achtereen kan worden voortgezet. K.Z.

Hoogwatertellingen in de Dollart

Namens de Vogelwerkgroep van de N.J.N. brengt L. Zwarts in een voortreffelijk artikel (De Levende Natuur 70, mei 1967, blz. 100 e.v.) verslag uit van op 1-2 oktober en 13-14 november 1966 door deze groep georganiseerde hoogwatertellingen van alle steltlopers, eenden, ganzen en meeuwen in de Dollart, er de nadruk op leggend dat de vermelde, vaak indrukwekkende aantallen, voor vele soorten slechts een minimum zijn.

Op 2 oktober werd zowel op Nederlands als op Duits gebied geteld, waarbij in totaal resp. 93.500 en 7.500 ex. (dus 101.000 ex.) werden aangetroffen. Opmerkelijk waren vooral 11.000 wilde eenden, 20.000 wintertalingen, 7.000 goudplevieren, 10.000 watersnippen, 16.000 bonte strandlopers en een gelijk aantal kluten! Op 14 nov. werd alleen op Nederlands gebied geteld, wat een totaal van 64.500 vogels opleverde, w.o. nog 18.000 wintertalingen, doch geen goudplevieren, nog „slechts” 800 watersnippen, maar 25.000 bonte strandlopers, 1.000 kemphanen en nog 3.400 kluten. Terecht zegt Zwarts in zijn samenvatting: „Zowel kwalitatief als kwantitatief bleek de Dollart een typisch en zeer rijk natuurgebied te zijn.”

Er wordt voorts naar voren gebracht: „dat het voorkomen van 850 grauwe ganzen, 20.000 wintertalingen en 16.000 à 19.000 kluten daarom vooral van grote betekenis moet worden geacht, omdat Biesbosch-Hollandsch Diep-Haringvlietgebied en Lauwerszee door afsluiting van de zee hun belang als pleisterplaats voor deze vogels voor een deel zullen verliezen. „Helaas worden de kwelders van de Dollart ingepolderd. De kwelders zijn van betekenis als overtijingsplaats voor de steltlopers en de zaadetende zwemeenden, als foerageergebied voor o.a. de grauwe gans, en als dagrustplaats voor de zwemeenden. Er worden daarom wijzigingen van de plannen en speciale maatregelen bepleit.” (Het artikel is geïllustreerd met drie fraaie pentekeningen door P. Pauw.)

Broedgevallen van kruisbekken in 1967

In duingebied ten noorden van Noordwijk, resorterend onder het Staatsbosbeheer is een paartje kruisbekken naar alle waarschijnlijkheid tot broeden gekomen. Hoewel het nest met jongen of eieren niet is gevonden wijzen de waarnemingen toch sterk in de richting van een broedgeval.

De vrij smalle duinen ten noorden van Noordwijk worden over enkele kilometers door de vogelwerkgroep Noordwijk geïnventariseerd. De droge duinen bestaan hier uit resten van een bebossing met de Oostenrijkse den, voornamelijk nog in een brede strook langs de binnenduinrand, wat begroeiing van duindoorn, kort loofhout enz. In deze dennenaanplant, speciaal in het meest noordelijke gedeelte dat wordt geïnventariseerd, werden geregeld kruisbekken gezien en gehoord. In chronologische volgorde: half jan. 5 ex. (Vink); 20 jan. 2 ex. (Cramer); 28 jan. 7 ex. (Hoek); 11 febr. paartje (Glasbergen); 11 febr. 1 vrouwtje en 2 mannetjes en een paartje (Baalbergen). De man van dit paartje zingend in de top van een den, een wat krassend liedje met nabootsingen, wat gelijkend op het gekras van de spreeuw. Staande onder de boom, waarin de vogel zat klonk het geluid als op enkele tientallen meters afstand. 18 febr. paartje nog steeds aanwezig (Hoek); slepen met nestmateriaal in een hoge den aan een ruiterspad. 25 febr. idem, nest half gereed (Hoek). 4 maart: nest gereed, vogels steeds in de nabijheid, er wordt echter niet gebroed (Hoek). 5 maart: op een afstand van ca. 100 meter van het nest een vrouwtje waargenomen, slepend met nestmateriaal (Deelder e.a.). 11 maart: vogels niet meer bij het eerste nest; in een den, in de nabijheid van de plaats waar op 5 maart het slepende vrouwtje werd gezien, een begin van een tweede nest. Vrouwtje hierop aanwezig. Man zingt een tiental meters verder in de top van een lage den. Zang geheel afwijkend van het op 11 febr. gehoorde. Klinkt ongeveer als: tip-tip-tip tejudu-judu-judu (Baalbergen). 18 maart: vogels nog in de buurt van het 2e nest aanwezig (gehoord; Baalbergen). 25 maart: 1e nest nog steeds verlaten, 2e nest verdwenen (ver-

waaid?). In de weken die er op volgen wordt geregeld alleen de man gezien (Hoek). Na 8 april weer beide rondzwervend. 29 april wordt de man waargenomen, een andere vogel voerend. De man zit in de top van een den en pikt zaden uit de denappels en voert dit aan de ander, die er onder zit. Dit ex. bedelt en klapt met de vleugels tijdens het voeren. Het gevoerde ex. is sterk gestreept met nauwelijks waarneembare kruising van de snavel. Kennelijk een juveniel ex. (Baalbergen). 1 mei: paartje weer aanwezig. Langdurig naar jongen gezocht maar niet gevonden. Er wordt vastgesteld dat de man geringd is aan de rechterpoot (Deelder). Tot 28 mei nog enkele waarnemingen van de man en het paartje (Baalbergen, Hoek). 28 mei: in wat loofhout langs het pad wordt het vrouwtje waargenomen met een juv. ex. Het laatste weer sterk gestreept. Beide vogels eten van de knoppen in de boom.

De vogels voeden zich volgens waarnemingen vrijwel uitsluitend met de zaden van denappels. Door het gehele terrein worden dan ook onder de bomen de uitgevreten denappels gevonden. Vermeldt moet worden, dat de dennen dit jaar overvloedig van denappels waren voorzien.

Het eerste nest is verzameld en voor onderzoek gezonden naar de heer Hellebrekers.

Tot op dit ogenblik (1 juni) zijn de vogels nog steeds aanwezig. Uit de waarnemingen is het broeden niet bewezen, maar toch wel zeer waarschijnlijk. In de periode van 18 maart tot 8 april is alleen de man gezien. Het vrouwtje kan in die tijd op het nest hebben gezeten.

• *Vogelwerkgroep Noordwijk; W. Baalbergen, Schoolstraat 31, Noordwijk aan Zee*

In „Anser” het contactorgaan van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe (4e jrg., nr. 4, juli 1967) schrijft de heer N. van de Beek: „Broedgeval van de kruisbek? Gedurende de periode 1 t/m 20 mei 1967 namen wij op enkele honderden meters van ons huis bijna dagelijks kruisbekken waar. Alhoewel wij

geen nest hebben gevonden lijkt het ons zeer waarschijnlijk dat dit een broedgeval betrof, want naast het mannetje en vrouwtje werden 4 jongen waargenomen, eenmaal voerde het mannetje één der jonge vogels."

In „Vanellus" (XXe jrg., no. 5, mei 1967) schrijft de heer D. Buitenhuis over kruisbekken op Vlieland. Hij vermeldt hierin o.a. het volgende: „Op 9 febr., 5 mrt. en 14 mrt. zag Van Eck een ♀ enkele malen nestmateriaal in de bek meevoeren. Dit nestmateriaal bestond uit bastvezel dat de vogel van de rafelige bast van dode takken van de zwarte populier lostrok. Op 4 april zag en hoorde de heer Buitenhuis twee zingende ♂♂. Op 21 april 10 ex., waarbij 1 ex. zingend".

Het paartje kruisbekken dat op 27 mei met een jong werd gezien op „Duin en Kruidberg" te Santpoort door de heer A. J. Samson zou volgens de waarnemer vermoedelijk ook een broedgeval zijn. Op de Hoge Veluwe werd een broedgeval vastgesteld door Dr. W. H. Bierman en Dr. Bruce Campbell („Limosa" 40, nr. 1-3, 1967, blz. 148). J. T.

De vlaamse gaai als predator van jonge vogels

De heer I. Bossema heeft, als medewerker van het Zoölogisch laboratorium te Haren van sept. 1963 tot juli 1964 de maaginhoud van 169 vlaamse gaaien onderzocht. Bovendien werden in mei en juni 1964 met de zgn. halsringmethode bij drie nesten 48 monsters genomen van voedsel, dat de jongen ontvingen. In een artikel „De vlaamse gaai als predator van jonge vogels" (De Levende natuur 70, april 1967, blz. 86 e.v.) vertelt hij o.a. dat in de magen van 92 tussen sept. en april verzamelde gaaien slechts éénmaal een gewerveld dier (muis) werd aangetroffen.

In de periode sept. tot april bleken eikels het belangrijkste voedsel voor de gaaien te vormen. Zij maakten toen ongeveer driekwart van het voedsel uit. In april en vooral in mei werden echter nauwelijks eikels gegeten en deze werden ook niet in het voedsel der nestjongen aangetroffen. In de magen van in juni verzamelde volwassen gaaien en vliegvlugge jongen vond Bossema echter weer volop eikels. Het

bleek dus dat de gaaien in juni nog eikels van de oogst van de vorige herfst weten te vinden.

In de broedtijd bleek 29 pct van de onderzochte vogels resten van gewervelde dieren in de maag te hebben. Van de 48 halsringmonsters bleek de samenstelling voor 95 pct van dierlijke en voor slechts 5 pct van plantaardige herkomst te zijn. Van dit dierlijke voedsel bestond overigens slechts 15 pct uit gewervelde dieren en 85 pct uit kevers, vliegen, libellen, wantsen, vlinders, spinnen en vooral rupsen en poppen van vlinders.

Ten aanzien van de schadelijkheid van de vlaamse gaai voor de vogelstand lijkt het schr. niet mogelijk tot een duidelijke uitspraak te komen op grond van de beschikbare gegevens: „Wij moeten dus aannemen, dat de gaai zijn slechte naam te danken heeft aan onverantwoorde generalisaties van incidentele waarnemingen." Bossema besluit met de uitspraak: „Naar mijn mening wordt de gaai de predatie op eieren en jonge vogels te zwaar aangerekend. Zolang de gevolgen van deze predatie niet bekend zijn, is het onjuist de gaai bij voorbaat als een schadelijke vogelsoort te beschouwen."

Zonnebadende vogels

Op 26 juni trof ik op een zanderig stukje in mijn tuin een zonnende boomklever aan. De vleugels en de staart geheel uitgespreid, zodat de vogel er als „een vod" bijlag. Soms werd de ene of de andere vleugel van de grond opgelicht, waarschijnlijk om te proberen nog meer zonnewarmte op te vangen. Kort daarop kwam een volwassen roodborst die er ongeveer 20 centimeter vanaf ging liggen in dezelfde houding, zodat ik het idee van een „zonneterras" kreeg. Een andere boomklever en later ook een jonge roodborst kwamen uit interesse of nieuwsgierigheid kijken maar durfden vermoedelijk niet dichterbij te komen omdat zij mij opgemerkt hadden. Vanuit de auto kon ik alles ruim 10 minuten gadeslaan. De dag daarvoor was zeer regenachtig en koud geweest.

Op 7 juli trof ik op dezelfde plaats een zonnende jonge merel aan. Dit zonnen heb ik eerder wel reeds van de merel, roek en zwarte kraai waargenomen, maar gemeenschappelijk zonnen was toch wel wat nieuws voor mij. J. T.

Slaaptrek van meeuwen

De heer Gert Sleuwenhoek (Ger. Terborchstraat 22, Apeldoorn) vraagt medewerking uit alle delen des lands voor bestudering van slaaptrek van meeuwen. Op aanvraag worden uitvoerige gegevens over wijze van waarnemen en rapporteren toegezonden.

Spreeuw met blauwe ring

Sinds eind maart zag de heer L. J. van Vloodorp (Hoge Duin en Daalseweg 11, Bloemendaal) in zijn tuin geregeld een spreeuw met een blauw ringetje aan een der poten.

Afschot van stootvogels in Oostenrijk

Volgens opgaven van de afdeling agrarische statistiek van het centraal bureau voor de statistiek in Oostenrijk, gepubliceerd in het Duitse jachttijdschrift „Wild und Hund”, werden in Oostenrijk in de jaren 1962 t/m 1965 resp. 13.838, 11.399, 10.756 en 7.109 haviken en sperwers geschoten. Voor de buizerd zijn deze cijfers over dezelfde periode resp. 7.590, 7.293, 5.872 en 4.826. Als we aannemen, dat de intensiteit van de vervolging niet is afgenomen, zijn dit wel zeer verontrustende cijfers, die wijzen op sterke achteruitgang van de stootvogelstand in Oostenrijk.

Bier (kisten) weer best voor torenvalken

De Amsterdamse vogelvrienden J. J. M. Andriese, E. Brugman en W. v. Waveren Hogervorst melden een steeds toenemend succes met nestkasten voor torenvalken op het 16 ha grote complex van de Amsterdamse Golfclub te Duiwendrecht. Hiervoor gebruiken zij de laatste jaren bierkisten van Heineken en de iets grotere van de frisdrank Fanta. De openingen aan zij- en onderkant worden gedicht met latjes. Tegen een zijkant wordt een zitstok gespijkerd, die 25 cm uitsteekt. Langs de onderzijde van de open voorkant wordt een ongeveer 15 cm hoge plank gespijkerd. De kasten worden groen gecarbolineerd en met asfaltpapier afgedekt, dat een „neklap” heeft van 10 cm

Voor het Deelerwoud: Postgiro 32391 van Natuurmonumenten

en aan de voorkant 10 cm uitsteekt. De kasten worden 10 m hoog stevig in bomen bevestigd, zodanig dat de vogels vrij kunnen aan- en afvliegen, bij voorkeur aan de grens van open terrein. Omdat torenvalken zelf geen nestmateriaal aanbrengen, wordt de bodem bedekt met een mengsel van turfmolm en kortgeknipt hooi of stro, ongeveer 10 cm dik. Enkel turfmolm verpulvert en verdwijnt. In 1963 werd begonnen met twee kasten; één daarvan werd betrokken, doch het broedsel mislukte. In 1964 werden in één van de twee kasten vijf jongen groot gebracht. Vijf andere groeiden op in een boomnest. In 1965 waren er vier kasten, waarvan drie bewoond (5+5+3 jongen), terwijl 1 jong werd grootgebracht in een boomnest. In 1966 waren er vijf kasten, die 1x5, 2x4, 1x3 en 1x1 jongen opleverden. Op hetzelfde terrein bracht in 1965 een paar boomvalken 2 jongen groot. Voorts broedde er een paar ransuilen (3 jongen), voor het eerst de grote lijster en waarschijnlijk weer de putter. In april 1966 werd een kwak gesignaleerd op het terrein. Ook werd in april 1966 voor het eerst de Turkse tortel er gezien. Van 9-30 april waren 4 beflijsters aanwezig. Op 28 mei werd nog een kramsvogel gezien, op 5 juni een doortrekkende keep. Dankzij de medewerking van het bestuur van de Golfclub en de toewijding van de genoemde vogelaars is het complex een kostelijk (niet toegankelijk) vogelreservaat, waarvan het voortbestaan echter, helaas, allerminst verzekerd is.

Landbouwers vormden vogelreservaten

De landbouwers H. J. Arfman en J. B. Veneklaas hebben, in overleg met acht andere landbouwers, in het Holterbroek (Ov.) een oppervlakte van ca. 50 ha weiland tot beschermd gebied verklaard, waar eierrapers worden geweerd en roofdieren worden bestreden. De broedvogels worden geïnventariseerd. Men hoopt dat het aantal broedende Kieviten, grutto's en wulpen zich zal uitbreiden.